

Azərbaycan Ordusu, Azərbaycan əsgəri bilməlidir ki, ölkəmizin ərazi bütövlüyü nəyin bahasına olursa olsun, bərpa edilməlidir.

Heydər ƏLİYEV

AZƏRBAYCAN ORDUSU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MÜDAFİƏ NAZİRLİYİNİN ORQANI

Qəzet 1992-ci il fevralın 11-dən çıxır

21 fevral 2018-ci il № 14 (2230)

Qiyməti 25 qəpik

Şəhid ailəsinin, müharibə əlillərinin, 20 Yanvar hadisələri ilə əlaqədar əlil olmuş şəxslərin Prezident təqaüdü artırılıb

Prezident İlham Əliyev şəhid ailəsi üçün, müharibə əlillərinə, 1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələri ilə əlaqədar əlil olmuş şəxslərə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdünün artırılması haqqında sərəncamlar imzalayıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, sərəncamlara əsasən şəhid ailəsi üçün, müharibə əlillərinə, 1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələri ilə əlaqədar əlil olmuş şəxslərə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdünün aylıq məbləği 2018-ci il martın 1-dən 10 faiz artırılır.

Azərbaycanın Müdafiə naziri Belarusa işgüzar səfər edəcək

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov Belarus Respublikasının Müdafiə naziri general-leytenant Andrey Ravkovun dəvəti ilə fevralın 22-də Minsk şəhərinə yola düşəcək.

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidmətinin məlumatına əsasən, işgüzar səfər çərçivəsində Belarus Silahlı Qüvvələrinin yaradılmasının 100 ildəyinə həsr olunmuş təntənəli mərasimdə iştirak, eləcə də bu ölkənin hərbi-siyasi və digər dövlət strukturlarının rəhbərləri ilə görüşlərin keçirilməsi, hərbi sənaye kompleksinə daxil olan müəssisələrin ziyarət olunması nəzərdə tutulub.

Vətən bizə oğul deyəcək!

Ölməz şairimiz, Azərbaycan poeziyasına dəvərli töhfələr vermiş Məmməd Arazla bir kollektivdə çalışdığım günləri gəncliyimin ən dəvərli dövrü hesab edirəm. Məmməd müəllim ömrünü Vətənimizə, millətimize fəda edən gözəl bir ziyalı idi. Hər sözü-söhbəti Vətəndən, torpağımızdan, daşımızdan, qavalarımızdan, dağlarımızdan olardı...

Kollektivdən ayrıldıqdan sonra da tez-tez yolu köhnə iş yerimə salıb ünlü şairimizlə görüşüb hal-əhval tutmağı özümə

borc bilirdim. Bir dəfə eşitdim ki, şair Murovdağ bölgəsinə, əsgərlərlə görüşmə gedib. Bir neçə gün sonra şairə baş çəkdim.

Yaman sevincək görünürdü. "Əsgər oğullarımızla görüşdüm, ruhum təzələndi. Hər görüşdüyüm əsgəri bir qəhrəman

sanıb bağrıma sıxdım", - deyən şairə elə bil ki, bir dünya sevinc bəxş etmişdilər.

(Ardı 2-ci səhifədə)

Müdafiə naziri Avropa İttifaqının xüsusi elçisi ilə görüşüb

Fevralın 19-da Azərbaycanın Müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov ölkəmizdə səfərdə olan Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaz və Gürcüstandakı böhran üzrə xüsusi elçisi Toivo Klaarın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Cəbhə xəttindəki hazırkı vəziyyətə dair məsələlərin müzakirə edildiyi görüşdə general-polkovnik Zakir Həsənov beynəlxalq birlik tərəfindən tanınan Azərbaycan ərazilərinin Ermənistanın işğalı altında olduğunu və danışıqlar prosesinin bu gü-

nədək nəticəsiz qaldığını bir daha xatırladıb.

General-polkovnik Zakir Həsənov cəbhə xəttində iki silah-

lanmış ordunun daim üz-üzə dayandığını qeyd edərək müha-

ribənin hər an başlaya biləcəyini istisna etməyib.

Nazir qeyd edib ki, beynəlxalq qurumlar Dağlıq Qarabağ münacişesinin fəsadlarının araşdırılması ilə deyil, onu yaradan səbəblərin köklü surətdə aradan qaldırılması ilə məşğul olmalı və münacişenin bütövlükdə həllinə səy göstərməlidirlər.

T.Klaar isə öz növbəsində Cənubi Qafqaz regionunda sabitliyin təmin olunması üçün münacişenin tez bir zamanda sülh yolu ilə həllinin vacibliyini qeyd edərək Avropa İttifaqının bu istiqamətdə danışıqların davam etdirilməsinin tərəfdarı olduğunu vurğulayıb.

**Müdafiə Nazirliyi
Mətbuat Xidməti,
foto
gizir**

Elmar ZEYNALOVUNDUR

Hərbi verilişlər hazırlayan televiziya əməkdaşları ilə görüş keçirilib

Hərbi verilişlər hazırlayan müxtəlif televiziya əməkdaşları ilə Müdafiə Nazirliyində görüş keçirilib.

Müdafiə nazirinin şəxsi heyət üzrə müavini - Şəxsi Heyət Baş İdarəsinin rəisi general-leytenant Kərim Vəliyev jurnalistləri Müdafiə naziri adından salamlayaraq Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali

Baş Komandanı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə son illər ərzində orduda həyata keçirilən islahatlardan, ölkənin hərbi qüdrətinin daha da möhkəmləndirilməsi sahəsində görülən işlərdən danışdı.

Ölkə rəhbərliyinin diqqət və qayğısı sayəsində ordu quruculuğunun inkişaf etdirilməsi istiqamətində önəmli tədbirlərin həyata keçirildiyini bildiren nazir müavini qeyd edib ki, media nümayəndələri də bu işləri daim işıqlandırmaq üçün bütün imkanlarını səfərbər etməlidirlər.

Tədbirdə çıxış edən hərbi vətənpərvərlik mövzularının kifayət qədər səmərəli şəkildə təbliğ edilməsi, həmçinin ordu quruculuğunda görülən işlərin, həyata keçirilən döyüş hazırlığı tədbirlərinin cəmiyyətə çatdırılması ilə bağlı öz fikirlərini bölüşüblər.

Müxtəlif televiziya təmsil edən yaradıcı heyət nümayəndələri də belə görüşlərin qarşılıqlı əməkdaşlıq üçün vacib olduğunu vurğulayaraq faydalı iş birliyinə görə Müdafiə Nazirliyinin rəhbərliyinə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

**Müdafiə Nazirliyi
Mətbuat Xidməti,
foto
gizir**

Əziz ÇAPARZADƏNİNDİR

Vətən bizə oğul deyəcək!

(Əvvəli 1-ci səhifədə)

Məmməd müəllim bir şeirində yazıb: "Vətən mənə oğul desə, nə dərdim, Mamır olub qayasında bitirdim". Ruhun şad olsun, ustad, nə qədər yerində deyibsən. Doğrudan da, oğullar Vətən üçün doğulur. Hər dəfə cəbhə xəttinə yolum

lərimdən birində tanış olduğum gənc zabıt qarşıdakı ərazini göstərərək o yerdə Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı, əfsanəvi döyüşçümüz Murad Mirzəyevin son nəfəsədək düşmənlə mübarizə aparıb şəhid olduğunu demişdi. Taqım komandiri deyirdi ki, indi bu mövqelərin keşiyində dayandığım üçün iki-

düşəndə, səngərlərdə torpaqlarımızı yağıldardan qoruyan əsgərlərlə görüşəndə ölməz şairimizi xatırlayıram. Vətən ona görə müqəddəsdir ki, onun yükünü çiyinlərində daşıyan oğullarımız saysız-hesabsızdır.

Aprel döyüşləri baş verəndə düşmənlər məhz belə oğulların şücaəti, qüdrəti qarşısında sarsılıb gücsüzlüyünü etiraf etdi. Bu döyüşlərdə qazanılan möhtəşəm uğuru qiymətləndirən Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev qələbəmizin əsas səbəbini ordumuzun şəxsi heyətinin vətənpərvərliyi ilə izah edərək deyib: "Aprel zəfəri Azərbaycanın əsgər və zabitlərinin, bütün hərbiçilərimizin vətənpərvərliyini nümayiş etdirdi".

Keçən ilin yazında Goranboy istiqamətində aprel zəfəri ilə işğaldan azad edilən ərazilərdə ezamiyyətdəydim. Sevinc, fərəh hissindən ürəyim dağa döndü. Nə qədər əhəmiyyətli yüksəkliklər işğaldan azad edilmişdi. Döyüş mövqe-

qat qururluyam, çünki bu yerdə qəhrəman zabitimizin ayaq izləri var.

Geriye dönəndə yolumuz həmin mövqelərə yaxın bir kəndin içərisindən keçdi. Bir mağazanın yanında dayanmışıq. Oradakı adamlar bizi böyük mehribanlıqla qarşıladılar. Nurani bir qadın isə, "Hərbi formada kimi görürəmsə, elə bilərəm ki, mənim xilaskarımdır", - dedi. Anamız söhbət elədi ki, aprel hadisələrindən sonra burada tam əmin-ərxayın yaşayırdıq. "Amma əvvəllər heyət-bacaya, bağa-bağcaya çıxma bilmirdik. Xain düşmənlər dinc sakinlərə də atəş açmaqdan çəkinmir. Amma indi heç bir qorxumuz yoxdur, çünki qarşıdakı dağlar, təpələr ordumuzun, əsgər balalarımızın nəzarətinə keçib". Onun baxışlarında, danışığında bir sevinc, fərəh, alqış duydu. Bu alqış Azərbaycan əsgərinə ünvanlanan alqış idi...

**Pokovnik-leytenant
Arif PƏNAHOV,
"Azərbaycan Ordusu"**

Xocalı soyqırımının ildönümü ilə əlaqədar Azərbaycan Ordusunda silsilə tədbirlər keçiriləcək

Xocalı soyqırımının 26-cı ildönümü ilə əlaqədar Müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənovun tapşırığına əsasən, Azərbaycan Ordusunda silsilə tədbirlər keçiriləcək.

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidmətinin məlumatına əsasən, Əlahiddə Ümumqoşun Ordu, birlik, birləşmə, hərbi hissə və xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrində Xocalı soyqırımı ilə bağlı "dəyirmi masa"ların, konfrans, toplantı və xüsusi məşğələlərin, kitab, foto və rəsm sərğilərinin təşkili, Həzi Aslanov adına Mərkəzi, eləcə də Gəncə Qarnizonu Zabıtlar evləri kollektivlərinin iştirakı ilə faciyyə həsr olunan ədəbi-bədii kompozisiya və tamaşaların,

sənədli və bədii filmlərin nümayiş etdirilməsi nəzərdə tutulub.

Tədbirlərdə Xocalı soyqırımı qurbanlarının ailə üzvləri, hadisələrin iştirakçıları ilə şəxsi heyətin görüşlərinin təşkili, həmçinin Vətənimizin azadlığı, müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda həyatlarını qurban verənlərin xatirəsinə ucaldılmış abidələrin ziyarət olunması planlaşdırılıb.

Bundan əlavə, şəxsi heyət Bakı şəhərinin Xətai rayonunda, Goranboy rayon mərkəzində və Ağcakənd qəsəbəsində, eləcə də respublikanın digər şəhər və rayonlarında Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsinə ucaldılmış abidələri ziyarət edəcəkdir.

Fevralın 26-da saat 17.00-da Müdafiə Nazirliyinin tabeliyində olan bütün birlik, birləşmə, hərbi hissə, idarə, təşkilat və xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrində Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad ediləcək.

Müdafiə Nazirliyi ilə Respublika Hərbi Prokurorluğu arasında imzalanan birgə tədbirlər planı icra olunur

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidmətinin məlumatına əsasən, Azərbaycan Ordusunda hüquq qaydalarının və hərbi intizamın möhkəmləndirilməsi, cinayət hadisələrinin qarşısının alınması sahəsində Müdafiə Nazirliyi ilə Respublika Hərbi Prokurorluğu arasında imzalanan birgə tədbirlər planına əsasən hərbi hissələrdə bir sıra görüşlər təşkil olunub.

Cəbhə bölgəsində yerləşən bölmələrdə keçirilən görüşlərdə şəxsi heyətin hüquqi biliklərinin artırılması, nizam-intizamın və hüquq qaydalarının möhkəmləndirilməsi, mövcud problemlərin aradan qaldırılması istiqamətində müəyyən olunmuş tədbirlər həyata keçirilir, eləcə də müxtəlif mövzularda mühazirələr təqdim edilir.

“Heydər Əliyev irsini öyrənirik”

Hərbi dənizçilər növbəti məşğələdə

Azərbaycan Ordusunun şəxsi heyətinin mənəvi-psixoloji hazırlığının yüksəldilməsinə, dünyagörüşünün genişlənməsinə yönəldilən tədbirlər çox əhəmiyyətlidir. Bu baxımdan müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin memarı olan ulu öndər Heydər Əliyevin irsinin öyrənilməsi hərbi qulluqçuların Vətənə sədaqətini daha dönməz edir.

Hərbi Dəniz Qüvvələrində şəxsi heyətin mənəvi-psixoloji hazırlığı istiqamətində müntəzəm, planlı tədbirlər həyata keçirilir. Ümummilli Liderin irsinin öyrənilməsinə daha geniş yer ayrılır. Bu günlərdə Hərbi Dəniz Qüvvələrində “Heydər Əliyev irsini öyrənirik” məşğələsi üzrə “Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideridir” mövzusunda tədbir keçirilib. Tədbirdə Ümummilli Liderin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad

edilib.

Məşğələnin mövzusu zabit heyətinə çatdırılıb. Birinci dərəcəli kapitan Natiq Bağirov böyük tarixi şəxsiyyət Heydər Əliyevin 1993-cü ildə, xalqın təkidli tələbiylə siyasi hakimiyyətə qayıdışından və dövlətçiliyimizi labüd təhlükələrdən xilas etməsindən, Azərbaycanın dinamik iqtisadi inkişafını təmin edən beynəlxalq layihələrin həyata keçirilməsindən, mədəniyyəti-

mizin, ədəbiyyatımızın, incəsənətimizin inkişafını təmin edən fərmanlarından söhbət açıb. Ordu quruculuğunda həyata keçirilən tədbirləri xatırladaraq qeyd edib ki, müasir ordumuzun bu səviyyədə formalaşmasında Ulu Öndərin müqayisəyəgəlməz xidmətləri vardır.

Tədbirin sonunda “Azərbaycan naminə” sənədli filmi nümayiş olunub.

“Azərbaycan Ordusu”

Azərbaycanın hərbi potensialı ildən-ile möhkəmlənir

2016-cı ilin aprel döyüşlərində də müasir silah-sursatla təmin olunan Azərbaycan Ordusu öz hərbi gücünü düşmənlə layiqincə sübut etdi. Artıq nəinki beynəlxalq səviyyəli hərbi ekspertlər, həmçinin işğalçı ölkənin analitikləri Azərbaycanın yetərincə hərbi güdrətə malik olduğunu etiraf edirlər.

Ölkəmizə gətirilən müasir hərbi texnikanın bir hissəsi, o cümlədən “BTR-82A” zirehli transportyorları Əlahiddə Ümumqoşun Ordunun da silahlanması daxil edilib.

Rusiyanın “Hərbi Sənaye Kompleksi” müəssisəsi tərəfindən istehsal olunan zirehli transportyor öz səlfələrini döyüş və texniki xüsusiyyətlərinə görə praktik olaraq iki dəfədən çox üstələyir. Əvvəlki nəsil zirehli transportyorlardan fərqli olaraq “BTR-82A” daha güclü mühərriklə təmin olunub.

Güclü silahı, zirehli müdafiəsi və yüksək manevrliyi olan “BTR-82A” zirehli transportyoru döyüş meydanında piyadaların hərəkət qabiliyyətini və mobilliyini artırmaq, döyüş fəaliyyətlərini atəşlə təmin etmək, düşməne qarşı effektiv mübarizə aparmaq, canlı qüvvəsini və hava

hədəflərini məhv etmək, heyətinin atıcı silahlardan, mina və mermi qəlpələrindən, kütləvi qırğın silahlarından qorunması məqsədilə təyin edilib.

Böyük atəş imkanları və dağlıq şəraitdə yüksək keçid qabiliyyətinə malik olan bu hərbi texnika 2016-cı ilin aprelində

döyüş əməliyyatları zamanı uğurla tətbiq olunub. Düşmənin xeyli sayda canlı qüvvəsi, texnikası və digər vasitələrinin məhv olunması bu texnikanın yüksək effektivliyini nümayiş etdirib.

**Leytenant
Nəriman NƏCƏFOV,
“N” hərbi hissəsi**

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidmətinin məlumatı

Ermənistan silahlı birləşmələri atəşkəs rejimini pozub

20 fevral 2018-ci il.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində sutka ərzində atəşkəs rejimini 124 dəfə pozub.

Ermənistan Respublikası Noyemberyan və İcevan rayonları ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən Qazax rayonunun Kəmərli, Quşçu Ayrım, Bala Cəfərli kəndlərində və adsız yüksəkliklərdə, Berd rayonunun Mosesqex, Çinari kəndlərində və adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən Tovuz rayonunun Əlibəyli, Koxanəbi kəndlərində və adsız yüksəkliklərdə, Krasnoselsk rayonu ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən Gədəbəy rayonunun Göyəli, Zamanlı kəndlərində və adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərimiz atəşə tutulub.

Tərtər rayonunun işğal altında olan Çiləbürt, Ağdam rayonunun Nəmirli, Sıxlar, Baş Qərvənd, Cəvahirli, Qaraqaşlı, Yusifcanlı, Mərzili, Xocavənd rayonunun Kuropatkino, Füzuli rayonunun Aşağı Veysəlli, Qobu Dilağarda, Qərvənd, Qaraxanbəyli, Aşağı Seyidəhmədli, Qorqan, Kürdlər və Cəbrayıl rayonunun Nüzgar kəndləri yaxınlığında, həmçinin Goranboy, Tərtər, Ağdam, Xocavənd və Cəbrayıl rayonları ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən də ordumuzun mövqeləri atəşə tutulub.

İranda Müdafiə və Silahlı Qüvvələrə Dəstək naziri Azərbaycana səfər edəcək

Fevralın 21-də İran İslam Respublikasının Müdafiə və Silahlı Qüvvələrə Dəstək naziri general-mayor Əmir Hatəminin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Azərbaycana rəsmi səfər edəcək.

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidmətinin məlumatına əsasən, səfər çərçivəsində İran nümayəndə heyətinin Azərbaycanın Müdafiə Nazirliyi və digər dövlət strukturlarında görüşlərinin keçirilməsi nəzərdə tutulub.

Səfər fevralın 22-dək davam edəcək.

Azərbaycan və Ermənistan dövlət sərhədində növbəti monitorinq keçiriləcək

ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin şəxsi nümayəndəsinin mandatına uyğun olaraq, fevral 21-də Azərbaycan və Ermənistan dövlət sərhədinin Qazax rayonu istiqamətində növbəti monitorinqin keçirilməsi planlaşdırılıb.

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidmətinin məlumatına əsasən, monitorinqi Azərbaycan tərəfindən ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin şəxsi nümayəndəsi Anjey Kaspsik, onun səhra köməkçiləri Mixail Olu və Saymon Tiller keçirəcəklər.

Ermənistan tərəfindən isə monitorinqi şəxsi nümayəndənin səhra köməkçiləri Gennadi Petrika və Oqnyen Yoviç keçirəcəklər.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti - 100

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin fəaliyyətində hərbi dənizçilik aspektləri

(1 məqalə)

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə zəngin təbii sərvətlərə malik Xəzər regionu böyük dövlətlərin geostrateji rəqabət obyektinə çevrilmişdi. XX əsrin əvvəllərində dünya neftinin yarımından çoxunu istehsal edən Bakı neft rayonuna nəzarət etmə nəticəsində Rusiyanın Birinci Dünya müharibəsi ərəfəsində öz hərbi dəniz donanmasını daha səmərəli neft yanacağı ilə təchiz etməsi də mühüm hərbi strateji amil idi. Mühüm hərbi strateji əhəmiyyətə malik olan, Azərbaycanın ərazisindən keçən demir və şose yollarının işğal olunması bütövlükdə Qafqazın təsərrüfat-icqisadi həyatı üçün ciddi təhlükə yarada bilərdi. İngiltərə, Türkiyə, Almaniya və Sovet Rusiyası bu işdə daha çox fəallıq göstərirdilər. 1918-ci il mayın 28-də Tiflisdə müstəqil Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti elan edildikdən sonra Fətəli Xan Xoyskinin başçılıq etdiyi milli hökumət əsas diqqəti ölkənin bütün ərazisində, xüsusilə paytaxt Bakının bolşevik-daşnak qüvvələrindən azad edilməsinə yönəltdi.

Müstəqil Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yaxın ölkələrlə, o cümlədən Xəzər dənizindəki mehriban qonşuluq münasibətləri yaratmaq üçün sülh təşəbbüsləri ilə çıxış edirdi. Lakin mövcudluğunun bütün dövrlərində onun müstəqilliyinə və ərazi bütövlüyünə real təhlükə parlament və hökumət nizamı ordunun, o cümlədən Hərbi Dəniz Qüvvələrinin yaradılmasına xüsusi diqqət yetirməyə məcbur etdi.

Cümhuriyyətin Hərbi Dəniz Qüvvələri ingilislər Azərbaycanı tərk edəndən sonra - 1919-cu ilin avqustunda Azərbaycana qarşı təhlükənin artdığı şəraitdə formalaşdırılmağa başlamışdı. Həmin vaxta qədər Azərbaycanın Xəzər dənizinin qərb sahilinin müdafiəsini İngiltərənin hərbi gəmiləri təmin edirdi. Hətta Hərbi Nazirlikdə hərbi donanma ilə məşğul olan xüsusi bölmə və ya idarə yox idi. Xəzər hərbi donanmasına gəldikdə isə Qafqaz İslam Ordusu Bakını azad etdikdən sonra onun əsas gəmiləri - "Qars", "Ərdəhan" və "Astrabad" Səntrokaşpi diktaturası tərəfindən Port-Petrovsk limanına qaçırılmışdı. Həmin gəmilər yalnız 1918-ci ilin noyabrında ingilislər Bakıya gəldikdən sonra geri qaytarılmışdı.

Xəzər regionunda gərgin geosiyasi rəqabət 1919-cu ilin əvvəllərində İngiltərənin mövqeyinin möhkəmlənməsi ilə nəticələndi. Şübhəsiz, bu amil Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinə müvəqqəti də olsa ağqvardiyaçılardan və bolşeviklərdən qorunmaq imkanı yaratdı və donanmamızın inkişafına müsbət təsirini göstərdi.

1919-cu il avqustun sonlarında ingilislərin Cənubi Qafqazda və Xəzər dənizində fəaliyyətləri başa çatdı. Ordusunu bu bölgədən, eləcə də Azərbaycandan çıxaran Britaniya hərbi dəniz qüvvələrini denikinçilərə verdi. 1919-cu ilin iyulun-

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə 2018-ci il "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti İli" elan edilib. Bu sərəncam dövlətçilik tariximizdə əhəmiyyətli yeri olan Azərbaycan Demokratik Respublikasının 100 illiyi ilə əlaqədar imzalanıb və bu tarix cəmiyyətin bütün sahələrində yüksək səviyyədə qeyd olunacaq. 2018-ci il həm də mühüm dövlətçilik atributlarından olan ordunun yaradılmasının 100 illiyidir. Bu baxımdan tarix elmləri doktoru, ehtiyatda olan 1-ci dərəcəli kapitan Nurulla Əliyevin hər iki yubileyi əhatələyən təhlili məqaləsi diqqəti cəlb edir. Müəllif dövrün ictimai-siyasi mənzərəsini fakt və hadisələr fonunda təhlil edib, hərbi dənizçiliyin varanması, formalaşması və fəaliyyəti ilə bağlı elmi-publisistik məqalə hazırlayıb. İstər dövlətçilik, istərsə də hərbi tariximizin öyrənilməsi baxımından dəyərli olan məqalənin dərc edilməsini zəruri bilirik.

"Azərbaycan Ordusu"

da əldə olunmuş razılığa əsasən, sentyabrın əvvəllərində ingilislər birinci dərəcəli kapitan A.Sergeyevin komandanlığı etdiyi denikinçi Xəzər hərbi donanmasına 11 yardımçı kreyser, 12 "Uaythed" minalı sürətli kater, 54 top, 23 minə yaxın mermi və digər hərbi sursat vermişdi.

İngilislərin bu addımı Azərbaycan hökumətinin narahatlığına səbəb oldu. Çünki hökumət yaxşı bilirdi ki, Denikinin planı "vahid və bölünməz Rusiya"nı bərpə etməkdən ibarət idi. Britaniyanın Bakıdakı qüvvələrinin komandanının adına yazılmış 1 avqust 1919-cu il tarixli məktub Baş nazir Nəbibəy Usubbəyov və xarici işlər naziri Məmməd Yusif Cəfərov tərəfindən imzalanmışdı. Məktubda qeyd olunmuşdu ki, "Rossiya" qəzetinin 30 iyul tarixli nömrəsində dərc olunan məlumatlara görə, Britaniya komandanlığı tərəfindən Xəzər donanması "Könüllü ordu"ya verilib. Bununla əlaqədar "dövlətin ərazi bütövlüyü və toxunulmazlığının keşiyində duran, həmçinin ölkədə asayiş və qayda-qanunun saxlanmasında maraqlı olan hökumət xalq arasında lazımı hörmət və etimad qazanmış ingilis komandanlığının indiyədək tabeliyində olan Xəzər hərbi donanması hesabına Xəzər dənizində bu qədər çətinliklə əldə edilmiş vacib təhlükəsizlik təminatından ölkəni indi məhrum edən qüvvələrin belə güclənməsinə yol verə bilməz". Məktubda xüsusi qeyd olunmuşdu ki, Xəzər hərbi donanmasının bir hissəsinin "Könüllü ordu"ya verilməsi "Azərbaycanın müstəqilliyinə və ərazi bütövlüyünə birbaşa təhlükə yaradır ki, bu da təbii olaraq, əhalini həyəcanlandıran maraqlarına toxunmaqdan başqa bir şey deyil, bu, Azərbaycana düşmən mövqedə duranları gücləndirmək deməkdir".

Bu məktubun yekununda Britaniya komandanlığından xahiş olunurdu ki, Xəzər hərbi donanması hissələrinin Denikinə verilməsi qərarını ləğv etsin. Britaniya ordusunun Bakıdakı komandanlığı bu məktubu İngiltərə Silahlı Qüvvələrinin ali komandanlığına göndərmişdi.

Xarici işlər naziri M.Y.Cəfərov Bakıdakı müttəfiq orduların komandanına göndərdiyi 8 avqust 1919-cu il tarixli başqa bir məktubunda qeyd etmişdi ki, hökumət bolşeviklərlə mübarizə aparılaraq hətərfəli köməyin vacibliyini düşünərək, ingilislərdən alınan gəmilərdən "sahili müdafiə etmək, bolşeviklərlə mübarizə aparmaq üçün istifadə olunacağına nəzərdə tutmuşdur". Məktubda qeyd olunmuşdu: "Hökumət Həştərxan rayonunda, Xəzərin o tayında və digər yaxın yerlərdə bolşeviklərin ləğv edilməsindən, Azərbaycanın paytaxtına və sahillərinə bilavasitə təhlükəni sovuşdurduqdan sonra müttəfiqlərin komandanlığı Xəzər hərbi donanmasını silahsızlaşdırmaq haqqında qərar mətlin belə bir qərar qəbul etməsi dövlətin paytaxtını və sahillərini xaricdən və bolşeviklər tərəfindən mümkün təhlükəyə qarşı müdafiəsiz qoyur ki, bu da əhəlidə böyük narahatlıq yaradır".

Azərbaycan hökuməti avqustun 4-də belə bir vəsatət qaldırdı ki, dövlət sərhədlərini dənizdən müdafiə etmək üçün "Könüllü orduya" verilən qədar bu və ya digər şərtlərlə sahilin mühafizəsi üçün gəmi versinlər. Rusiyanın cənubundakı və Cənubi Qafqazdakı Baş Müttəfiq Komandanlığının nəzdindəki Silahlı Qüvvələrinin Baş Komandanının ali nümayəndəsinə göndərilmiş 2 sentyabr 1919-cu il tarixli başqa bir məktubda xarici işlər naziri M.Y.Cəfərov məlumat verirdi ki, İngiltərə komandanlığı tərəfindən silahsızlaşdırılmış keçmiş Xəzər hərbi donanmasının "Kars" və "Ərdəhan" gəmiləri tamamilə Azərbaycan Respublikası hökumətinin sərəncamındadır və hökumət heç bir tərəfin iddiasını qəbul etmir".

İngilislərin Xəzər hərbi donanmasının döyüş gəmilərini denikinçilərə təhvil vermələri ilə bağlı yazışmalar 1919-cu ilin payızında da davam etdirilmişdi. Belə ki, müttəfiqlərin Qaf-

qazdakı ali komissarı polkovnik Qaskelə, Britaniya hökumətinin Cənubi Qafqazdakı ali komissarı Uordropa və bu bölgədə İtaliya hərbi missiyasının rəisi polkovnik Qabbaya ünvanlanmış 26 oktyabr 1919-cu il tarixli məktubunda xarici işlər naziri M.Y.Cəfərov bir daha xatırlatmışdı ki, Xəzər hərbi donanmasının "Könüllü ordu"ya verilməsi "Azərbaycanın müstəqilliyinin və ərazi bütövlüyünün toxunulmazlığı üçün real təhlükə" yaradıb. İngilislər Azərbaycan tərəfindən heç avqustda bildirilən narahatlığa cavab olaraq, hər vechlə inandırmağa çalışırdılar ki, "Donanma Azərbaycan əleyhinə hər bir hərəkət etməyəcək". Lakin Azərbaycan hökuməti əsaslı olaraq, denikinçilərin yaratdığı real təhlükəni nəzərdə tuturdu. Məktubda qeyd olunmuşdu: "O ki qaldı, Azərbaycanın dənizdən müdafiə olunmasına, ilk növbədə, "Könüllü ordu"ya verilən gəmilərin zərərsizləşdirilməsi vacib şərtidir. Ona görə ki, Xəzər dənizində bu gəmilərin mövcudluğu faktı Azərbaycan dənizdən böyük təhlükə törədir".

Həm də belə bir vacib amil nəzərə alınır ki, Denikin donanması "asanlıqla bolşeviklərin tərəfinə keçə bilər və beləliklə də Xəzər dənizində onlara tam hökmranlıq verər". Bununla əlaqədar denikinçi Xəzər hərbi donanmasının "Orlyonok" gəmisindəki bolşevik üsyanı misal göstərilir. Məktubda təklif olunurdu ki, Xəzər hərbi donanmasının gəmiləri ya Azərbaycan hökumətinin sərəncamına keçməklə ağqvardiyaçılara verilsin, ya da ki, müttəfiq ölkələrin sərəncamına verilməklə həmin gəmilər neytrallaşdırılsın. Hətta "Könüllü ordu"nun Aşurada adasındakı Astrabad hərbi-dəniz bazasının İrana və ya Britaniya dəniz komandanlığına verilməsi də təklif olunurdu, "belə ki, bu baxda Xəzər dənizində hökmranlıq etməyi əhəmiyyətli dərəcədə təmin edirdi".

Lakin Azərbaycan hökumətinin hər cür xahiş və xəbərdarlıqlarına baxmayaraq, İngiltərənin Xəzər dənizindəki donanmasının gəmilərinin çoxu denikinçilərə verildi. Bu da öz növbəsində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti üçün təhlükə yaradırdı. Bunu ingilislər özləri də

etiraf edirdilər. 1919-cu ilin sentyabrında tərtib olunmuş ingilis sənədlərinin birində qeyd olunurdu ki, "Xəzər donanmasının Denikinə verilməsi Azərbaycanın paytaxtını birbaşa təhlükə altına qoydu".

Xəzərdəki gələcək hərbi-siyasi hadisələrin inkişaf ssenarisinə toxunan sənədin müəllifi qeyd edirdi ki, "şübhəsiz, gələcəkdə bolşeviklər əleyhinə əməliyyatlar qurtardıqda, Xəzər dənizində hərbi donanmanın mövcudluğu onun sahillərində siyasi tarazlığın pozulmasına gətirib çıxara bilər. Azərbaycan hökuməti ümid edir ki, dəniz o vaxt neytrallaşacaq ki, dənizdə yalnız əvvəlki kimi ticarət donanması fəaliyyət göstərsin". Sənəddə, həmçinin bildirilirdi ki, neytrallaşma Şərqlə daha da möhkəmlənmiş İngiltərənin də maraqlarına cavab verəcək. Belə ki, Xəzər dənizi gələcəkdə də Qərblə Şərqlə arasında böyük su yolu olacaq. Bu yola beynəlxalq təminat, həm də onun toxunulmazlığında maraqlı olan ölkələr üçün siyasi zərurətə çevriləcək.

Bu sənədin məzmunundan göründüyü kimi, İngiltərə istəyirdi ki, Rusiya Xəzər dənizində özünün ənənəvi ağalığını itirmiş olsun. Azərbaycan ilə denikinçilər arasında olan qarşılıqlı münasibətlərə gəldikdə isə Britaniya komandanlığı vəziyyətdən çıxış yolu tapmışdı: öz ordularını hələ Cənubi Qafqazdan çıxarmaq ərəfəsində ağqvardiyaçıların tutduqları ərazilərlə Azərbaycan və Gürcüstan arasında 5 millik demarkasiya xətti müəyyən etmişdi. Həm də İngiltərənin Cənubi Qafqazdakı ordusunun komandanı, general-mayor Q.N.Kornun Baş nazir N.Usubbəyova göndərdiyi 11 iyun 1919-cu il tarixli məktubunda qeyd olunduğu kimi, Denikinə "göstərilmişdi ki, öz ordusunun bu xətdən cənuba keçməsinə yol verməsin".

Bununla belə, 1919-cu il sentyabrın 1-də parlamentin iclasında hökumət tərəfindən respublikanın müdafiə qabiliyyətinin möhkəmləndirilməsi ilə bağlı görülmüş tədbirlərlə əlaqədar sosialist fraksiyasının sorğusuna cavab olaraq, N.Usubbəyov qeyd etmişdi: "Bizim üçün ən böyük təhlükə və xoşagəlməz hal Xəzər hərbi donanmasının bir hissəsinin Denikin ordusuna verilməsi ilə bağlıdır. Donanmanın yerdə qalan hissəsini də Denikinə verə bilərlərmi? Biz yalnız etirazdan başqa nə edə bilərik?". Baş nazir parlamentə məlumat verdi ki, onun etirazına cavab olaraq, general Korn Azərbaycan tərəfini sakitləşdirməyə cəhd edib. O qeyd edib ki, "Biz, Denikinə yalnız 2-3 gemicik yox, külli miqdarda digər əşya, tanklara qədər vermişik və əgər o, bunları Azərbaycan əleyhinə yönəltməyə, onda Xəzər hərbi donanmasının gəmiləri dənizin bir damlası kimi görünər. Ancaq şərt qoyulub ki, bütün bunların qarşılığında Zaqafqaziya respublikalarının toxunulmazlığı qorunacaq".

“Xalqımız sizə güvənir, Azərbaycan əsgəri”

Ön xətt bölmələrində mədəni-kütləvi tədbirlər keçirilib

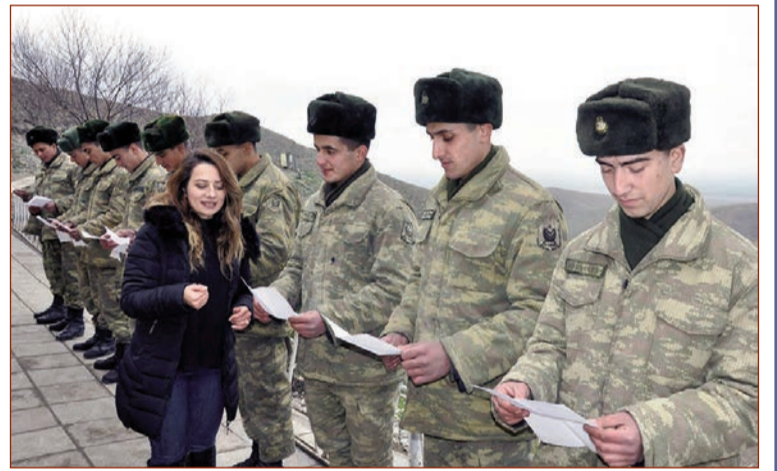
Tədbiri açıq elan edən hərbi hissə komandirinin şəxsi heyətlə iş üzrə müavini zabit Seymur Həbibullahov bildirdi ki, Azərbaycanda ordu quruculuğu ölkə rəhbərliyinin diqqət və qayğısı ilə əhatə olunub. "Fərəhlə qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü, təhlükəsizliyini etibarlı şəkildə təmin edən, düşmən təcavüzünün qarşısını qətiyyətlə alan və işğal atındakı torpaqlarımızı azad etməyə hər an hazır olan ordumuz var. Şəxsi heyətin mənəvi-psixoloji hazırlığının yüksək olması, onun döyüş qabiliyyətinin də güclənməsini təmin edir. Müdafiə Nazirliyi rəhbərliyinin göstərişi əsasında Həzi Aslanov adına Mərkəzi Zabitlər Evinin bir qrup nümayəndəsi milli kimliyimizin, dilimizin, mədəniyyətimizin, diniməməvi əxlaqımızın, bir sözlə, milli ideologiyamızın ifadəsi olan bayrağımızın altında, şəxsi heyətimizin qarşısında çıxış edir və hərbi hissədə asudə vaxtın təşkilində birbaşa iştirakçı olur. Ona görə də hərbi hissəmizin şəxsi heyəti adından Mərkəzi Zabitlər Evinin yaradıcı kollektivinə minnətdarlığımızı bildiririk".

Silahlı Qüvvələrin Mahnı və Rəqs Ansamblının rəisi, əməkdar mədəniyyət işçisi polkovnik-leytenant Zöhrab İmamquliyev söz alaraq bildirdi ki, bütün cəbhəboyu hərbi hissələrimizdə şəxsi heyətin

qarşısında konsert proqramı ilə çıxış etməyi planlaşdırırıq. - Sizlərin qarşısında olarkən istər-istəməz zamanda silahlanıb Vətənin müdafiəsinə qalxmaq istəyi yaranır, - Zöhrab müəllim dedi. - Hər görüşdə eyni hissi yaşamaq özü bir daha sübut edir ki, bu cür oğulları olan Vətən basılmazdır. Qəhrəman övladlarımızla görüşüb ünsiyyət qurduqca bir daha əmin oluruq ki, həqiqətən də, bu gün bizim çox güclü ordumuz var. İşğalda olan torpaqlarımızın azad olunması möhtəşəm ordumuzun qüdrəti sayəsində mümkün olacaq. Fikrimcə, bu gün hərbi hissələri qarış-qarış gəzib mütləq görüşlər keçirmək də bizim üçün müqəddəsdir. Ona görə ki, Azərbaycan əsgəri müqəddəs torpaqlarımızı, Vətənimizi qoruyur. Min illərlə bu torpaqlarda savaqlar olub. İndi isə Qarabağ uğrunda döyüşlər gedir. Sizlərin qarşısında tək-cə Qarabağı azad etmək missiyası dayanmır, həm də Göyçəni, Zəngəzuru və digər tarixi torpaqlarımızı azad etmək missiyası dayanır. Tarixi Azərbaycan sərkərdəsi Babək Xürəmi deyirdi ki, mənəm çörək-siz, susuz qaldığım gün çox olub, amma ümitsiz qaldığım günüm olmayıb. Aprel döyüşləri sübut etdi ki, xalqımız haqlı olaraq sizə inanır, sizə ümid edir. Çox qısa bir vaxtda Lələtəpəyə, Bayraqtəpəyə nəzərti əlinə alan Azərbaycan əsgəri bütün torpaqlarımızı işğaldan azad etməyə hazırdır. Bütün bunlara görə biz sizlərə, torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda canını fəda edən şəhidlərə borcluyuq. İnanırıq ki, bu sırada duranların hər biri Cavanşirdi, Babəkdi, Mübarizdi, Fəridi... Bunların hər biri Azərbaycanın işıqlı sabahıdır.

Müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənovun tapşırığına əsasən, hərbi qulluqçuların hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinin gücləndirilməsi, asudə vaxtının daha səmərəli keçirilməsi məqsədilə Həzi Aslanov adına Mərkəzi Zabitlər Evi və Gəncə Qarnizonu Zabitlər Evinin səyyar təşviqat dəstəsi tərəfindən ön xətt bölmələrində mədəni-kütləvi tədbirlər keçirilib. Düşmənlə təmas xəttində yerləşən bölmələrdə keçirilən görüşlərdə müxtəlif mövzularda söhbətlər aparılaraq şəxsi heyət üçün musiqili proqramlar təqdim olunub və vətənpərvərlik filmləri nümayiş etdirilib. Tədbirlər zamanı ASAN Xidmətin təşkilatçılığı ilə "Əsgərə məktub" layihəsi çərçivəsində orta məktəb şagirdlərinin hərbi qulluqçulara yazdıqları məktublər oxunub və hərbcilər tərəfindən cavablandırılıb.

Solist Nigar Rəhimovanın ifasında "Qarabağ" mahnısı mənə elə təəssürat oyadı ki, oxuyan xanım deyil, oxuyan Qarabağın dağdı, daşdı, torpağıdı, çənidi, dumanıdı, hər guşəsidi, oxuyan Seyiddi, Xandı, Bülbüldü, Yaqubdü, Mütəllimdi... Hər ifadan sonra əsgərlərin gözündən oxunur

ki, bu gün siz burada bizim üçün oxuyursunuz, biz sabah xalqımız üçün Qələbə marşını ifa edəcəyik.

Gənc müğənni Yaquf Xəlilzadənin ifası da elə bil Qarabağın dünənindən, bu günündən, durnagözlü bulaqlarından, sərin yaylaqlarından, gözoxşayan otluqlarından danışır, söz açır.

Gizirlər Rafiq Qasimovun, Arif Şükürovun, Ağayar Fərhadovun ecazkar solo ifaları zamanı adama elə gəlirdi ki, alətlər dil açıb danışır, könül oxşayan musiqilər şəxsi heyəti ağışına alıb ovsunlayır. Hər dəfə yeni ifalar səsləndikcə, insan musiqinin sehrli dünyasında itib-batdığını hiss edir, alətlərin insan kimi könül hiçqırıqlarını, gah da coşqun ehtiraslı feryadlarını eşidirsən.

**Kapitan
Məhəmməd ƏLİYEV,
"Azərbaycan Ordusu",
fotolar**

Coşqun CƏFƏROVUNDUR

“İsrailin Müdafiə nazirinə sui-qəsd cəhdində erməni izinin olması istisna deyil”

AZƏRTAC xəbər verir ki, bunu Müdafiə nazirinin sabiq müavini, istifadə olan general-leytenant Çingiz Məmmədov Aviqdor Libermana sui-qəsd cəhd barədə yayılan məlumatları şərh edərkən bildirib.

Çingiz Məmmədov deyib ki, İsrail-Azərbaycan münasibətlərinin, xüsusilə də hərbi sahədə ikitərəfli əməkdaşlığın inkişafı erməni tərəfinin daim ciddi narahatlığı ilə qarşılanıb. Elə bu yaxınlarda Ermənistan parlamentinin nümayəndə heyətinin İsrailə səfəri zamanı mehç A.Libermanın Azərbaycanı açıq-aydın dəstəkləməsi

barədə verdiyi bəyanatlar da erməni deputatları son dərəcə məyus edib. Onu da xüsusi qeyd etmək lazımdır ki, erməni nümayəndə heyətinin İsrailə nəticəsiz, iflasa uğramış səfərindən dərhal sonra sui-qəsdin baş verməsi onun hələ səfər öncəsi planlaşdırıldığını ehtimal etməyə əsas verir.

Ermənistanın kriminal rejimi beynəlxalq terror təşkilatları, o cümlədən anti-İsrail qüvvələri ilə sıx və qarşılıqlı əlaqədə sui-qəsdlər və terror aktlarından məqsədlərinə nail olmaq üçün daim istifadə edirlər. Bil-diyimiz kimi, bu üsuldən istifa-

də hətta bir çox erməni təşkilatlarının nizamnamələrində də öz əksini tapıb.

Dünyanın müxtəlif ölkələrində, məsələn Fransada, Rusiyada, Türkiyədə və bir çox digər yerlərdə törədilən terror aktlarında və sui-qəsdlərdə ermənilərin birbaşa iştirakı öz təsdiqini tapıb. Heç şübhəsiz ki, bu terror aktında da ermənilərin bilavasitə əli olması istisna deyil. Bu fikri təsdiq edən faktlardan biri də Ermənistanın ısrarlı cəhdlərinə baxmayaraq, İsrail parlamentinin qondarma "erməni soyqırımını" qəbul etməməsidir.

Azərbaycan ilə Böyük Britaniya arasında hərbi əməkdaşlıq planı imzalanıb

London şəhərində Azərbaycan Respublikası və Böyük Britaniya Müdafiə nazirlikləri arasında Qərargah danışıqları keçirilib.

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidmətinin məlumatına əsasən, tədbirdə ölkələrimiz arasında hərbi sahədə əməkdaşlığın mövcud vəziyyəti, perspektiv istiqamətləri nəzərdən keçirilib, təlim, təhsil, eləcə də regional təhlükəsizlik və digər maraq doğuran məsələlər müzakirə olunub.

Danışıqların yekunu olaraq "Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyi və Birləşmiş Krallığın Müdafiə Nazirliyi arasında 2018-2019-cu maliyyə ili üçün hərbi əməkdaşlıq Planı" imzalanıb.

Azərbaycan Ordusunun şəxsi heyəti ilə ictimai-siyasi hazırlıq sistemində keçirilən dərslər

(İctimai-siyasi hazırlıq dərslərinin qrup rəhbərinə dərslər hazırlamaq üçün kömək)

Suallar:

1. IX əsrdə Azərbaycanda xalq azadlıq hərəkatı.

2. Babək Xürrəminin başçılığı ilə ərəb işğalçılarına qarşı mübarizə.

3. Xürrəmilər hərəkatının əhəmiyyəti.

IX əsrdə Azərbaycanda xalq azadlıq hərəkatı

VII əsrin əvvəllərində Ərəbistan yarımadasında güclü bir feodal dövləti meydana gəldi. Asiyada, Afrikada və Avropada İslam dinini yaymaq siyasəti yeridən ərəblər İranın Rey və Qəzvin şəhərlərini işğal etdikdən sonra 639-cu ildə sərkdə Hüseynin başçılığı ilə Azərbaycana daxil oldular. Ərəb ordularının fasiləsiz hücumlarına baxmayaraq, əhali onlara asanlıqla boyun əymədi, düşməne ciddi müqavimət göstərərək, vergi verməkdən və İslam dinini qəbul etməkdən imtina etdi. Yalnız 90 illik kəskin mübarizədən sonra xilafət orduları Azərbaycanın istilasını başa çatdırmağa bildilər. Ərəblər işğal etdikləri ölkələri əvvəllər öz qaydaları əsasında idarə edirdilər. Bu qaydalar isə mümkün qədər çox vergi toplamaqdan və başqa dinə mənsub olanlar arasında İslam dinini yaymaqdan ibarət idi.

Xilafətin soyğunçu vergi siyasəti və memurların özbaşınalığı, dəhşətli istismar və hüquqsuzluq, yerli feodalların mülklərinin və imtiyazlarının məhdudlaşdırılması, güclü ərəbləşdirmə siyasəti və başqa səbəblər əhəlinin vəziyyətini ağırlaşdırmaqla yanaşı, ümumxalq qəzəbini coşdururdu.

VIII əsrin ortalarında Əməvilər sülaləsinin siyasətinə qarşı həm xilafət sarayında, həm də onlara tabe olan ölkələrdə kəskin mübarizə gedirdi. Xilafətə qarşı çıxışlar Azərbaycanda 748-752-ci illərdə geniş vüsət aldı. Üsyanda əhəlinin bütün təbəqələri iştirak edirdilər və onlara yerli feodallar başçılıq edirdilər. Bu, səbəbsiz deyildi. Ərəblər Azərbaycanda möhkəmləndikcə yerli feodalları dövlət aparatından uzaqlaşdırır, onların torpaqlarını, kəndlilərin üzərindəki hüquqlarını və digər imtiyazlarını məhdudlaşdırırdılar. Ona görə də feodallar xilafətdən daha çox narazı idilər.

Ərəblərə qarşı 748-ci ildə Beyləqanda başlamış ilk üsyan tezliklə digər vilayətləri, xüsusilə Bərdəni və Ərdəbili əhatə etdi. Xalq hərəkatı Azərbaycanın digər əyalətlərini və bütün Ön Qafqazı bürüdü. 752-ci ildə üsyan amansızlıqla yatırıldı.

Azərbaycanda azadlıq mübarizəsinin parlaq səhifələrin-

Mövzu: IX əsrdə Azərbaycanda xalq azadlıq hərəkatı. Babək Xürrəminin başçılığı ilə ərəb işğalçılarına qarşı mübarizə.

İctimai-siyasi hazırlıq qrupunun rəhbərinə bu dərslər hazırlamaq üçün Azərbaycan tarixinə dair tarixi və digər müvafiq ədəbiyyatdan istifadə etmək və mövzunu bölmənin gündəlik həyatı ilə bağlamaq tövsiyə olunur.

dən biri ərəb xilafətinə qarşı xürrəmilər hərəkatıdır. Xürrəmilərin şüarı torpağı və digər istehsal vasitələrini xalqın ixtiyarına verməkdən, kəndliləri və sənətkarları feodalların və digər hakim təbəqələrin asılılığından azad etməkdən ibarət idi.

Babək Xürrəminin başçılığı ilə ərəb işğalçılarına qarşı mübarizə

Tarixi mənbələrin məlumatına görə, xürrəmilərin ərəblərə qarşı azadlıq mübarizəsi 61 il davam etmişdir. Onun üçdə iki hissəsini Babəkə qədərki dövr təşkil edir. Bu mübarizənin xeyli hissəsinə Bəzz qalasının sahibi Cavidan rəhbərlik etmişdir. 816-cı ildə yerli feodal Əbu İmranla döyüşdə Cavidan ağır yaralanaaraq aldığı yaradan öldü. Cavidanın ölümündən sonra xürrəmilərin hərəkatına onun köməkçisi Babək rəhbərlik edir.

Əsrlərdən bəri adı qəhrəmanlıq rəmzinə çevrilmiş Babək öz zamanının cəsur sərkərdəsi və görkəmli siyasi xadimi idi. Babək 798-ci ildə (bəzi mənbələrə görə 795-ci ildə) Ərdəbil yaxınlığında Bilalabad kəndində anadan olmuşdur. Babək gənc yaşlarında bir neçə il çobanlıq etmiş, iki il Təbrizdə sənətkar yanında şagird olmuş, sonra Cavidanla rastlaşıb xürrəmilərin paytaxtı Bəzzə getmişdi.

Xürrəmilər Babəkə qədər xilafətə qarşı iki dəfə - 778 və 808-ci illərdə üsyan etmişlər. Daha güclü olan ikinci üsyanda on minlərlə adam iştirak edirdi. Ərəb sərkərdəsi Abdulla ibn Malikin başçılığı ilə xürrəmilərə qarşı on min atlı göndərildi. Üsyan amansızlıqla yatırıldı, üsyançıların çoxu öldürüldü, əsir alınmış kişiləri xəlifə Harun ər-Rəşidin göstərişi ilə öldürüldülər, qadın və uşaqları isə qul kimi satıldılar.

Lakin xilafətin amansız cəza tədbirləri xürrəmilərin azadlıq uğrunda mübarizə əzmini məhv edə bilmədi. Onların sırası seyrəlsə də, düşməne qarşı döyüş təcrübələri zənginləşdi.

Babək xürrəmilər icmasında rəhbərliyi qəbul edən zaman onun tərəfdarlarının miqdarı kifayət qədər çox deyildi. O, xürrəmilərə silah paylayıb göstəriş verdikdən sonra əlve-

rişli məqam çatana kimi gözləmələrini tapşırırdı. Həmin müddətdə Babək öz adamlarını Azərbaycanın hər tərəfinə göndərərək ölkəni xilas etmək üçün onları ərəblərə qarşı azadlıq mübarizəsinə çağırırdı. Ölkənin hər tərəfindən minlərlə insan Babəkin bayrağı altında toplandı. Bəzi mənbələrə görə, Babəkin ordusunda təkcə atlılar 20 min nəfər idi. Babək orduda ciddi intizam yaratmışdı.

Azadlıq ordusunun əsas hərəkatverici qüvvəsini kəndlilər təşkil etsə də, orada şəhər yoxsulları, sənətkarlar, orta və xırda feodallar, əhəlinin müxtəlif təbəqələrinə mənsub adamlar da az deyildi.

Xürrəmilər xilafət orduları üzərində parlaq qələbələr çalaraq Azərbaycanı onlardan təmizlədikcə azadlıq mübarizəsinə qoşulanların sayı artırıldı. Ərəb tarixçisi Bağdadın verdiyi məlumatlara görə, Azərbaycanın cənubunda Babək tərəfdarlarının sayı 300 min nəfərə çatırdı.

İşğalçılara qarşı kəskin narazılıq və müqavimət bir çox ərəzilərini bürüsə də, bütün mənbələr təsdiq edir ki, azadlıq mübarizəsinin əsas mənbəyi Babəkin və xürrəmilərin vətəni Azərbaycan idi.

IX əsrin 30-cu illərinin əvvəlləri azadlıq mübarizəsinin ən uğurlu dövrü idi. Üsyançılar xilafəti lərzəyə salmışdılar. Ərəb tarixçisi Dinəverinin məlumatına görə, bu zaman "Babəkin işi böyük vüsət aldı və ərəblər ondan qorxmağa başladılar. Onunla vuruşurdular, lakin qalib gələ bilmirdilər. Babək qoşunları dağıdır və sərkərdələri öldürürdü."

835-ci ildə xəlifə Mötəsim məşhur sərkərdə Afşin Heydər ibn Kavusu xürrəmilərə qarşı döyüşən ərəb ordusunun baş komandanı təyin etdi. Ərəblərin xürrəmilərə qarşı mübarizə taktikasını dəyişən Afşin Babəkin tərəfdarları və müttəfiqləri olan yerli feodallar Səhl ibn Sumbatı, ibn Bəisi, Əbu Musanı və onlarla başqalarını öz tərəfinə çəkdi. Xəyanət nəticəsində Babəkin cəsur sərkərdəsi İsmə əsir alındı, 836-cı ildə isə daha bir sərkərdə - Tərhan öz evində öldürüldü.

Azadlıq müharibəsinin ilk dövründə, üsyan sürətlə genişləndiyi şəraitdə mübarizəyə

qoşulan, onları silahla, ərzaqla, pulla təmin edən yerli feodallar hərəkatın müəyyən məqamında mülk və imtiyazlarını itirəcəklərini güman edərək mübarizədən uzaqlaşdılar. Bununla belə, təcrübəli sərkdə olan Babək ağıllı taktika ilə düşmənin planlarını pozur və onları çıxılmaz vəziyyətə salırdı.

Ərəb sərkərdəsi Afşin Babəkə sülh danışıqına başlamağı təklif edərək onu inandırmağa çalışırdı ki, bağışlanmasa haqqında xəlifədən fərmən alacaq. Lakin Babək əqidəsindən dönmədi. O, Vətənin istiqlalyyətini şəxsi xoşbəxtliyinə qurban vermədi. Xəlifənin təklif etdiyi imtiyazları və hədiyyələri xalqına xəyanət kimi qiymətləndirdi.

Belə olduqda həlledici döyüş labüd idi. Daha yaxşı silahlanmış və təchiz olunmuş ərəblər əlverişli vaxtda Babəkin ordusu üzərinə hücum etdilər. 837-ci il avqustun 26-da son döyüş başlandı. Bəzz qalasını hər tərəfdən mühasirəyə alan ərəblər qala divarlarını dağıtmaq üçün daş atan mancanaqlardan və neftlə isladılmış oxlardan da bacarıqla istifadə edirdilər. Qalanın müdafiəsinə Babəkin etibarlı və cəsur sərkərdəsi Adin başçılıq edirdi. Bütün günü davam edən qanlı döyüşdə düşmən əsgərlərindən dəfələrlə az olmalarına baxmayaraq, xürrəmilər misilsiz rəşadət göstərirdilər. Onların qeyri-adi mətanəti və igidliyi ərəbləri heyretə gətirirdi. Vətənin cəngavər oğulları müqəddəs torpağımız uğrunda şəhid olmağı şərəf sayırdılar. Bəzz döyüşü orta əsrlər müharibələri tarixində ən çox insan qırğınına səbəb olan döyüşlərdəndir. Bu döyüşdə yaralananlardan və itkin düşənlərdən əlavə ərəblərdən 100 min nəfər, üsyançılardan 80 min nəfər həlak olmuşdu. Afşinin göstərişi ilə Bəzz qalası dağıldı. Qala müdafiəçilərindən 7600 nəfər əsir götürüldü.

Bəzzin süqutundan sonra Babək qardaşı Abdulla ilə birlikdə köhnə müttəfiqi Səhl ibn Sumbat tərəfindən xəyanət yolu ilə tutularaq ərəblərə təhvil verildi. 838-ci il martın 14-də xəlifə Mötəsimin hökmü ilə Babək Samirə şəhərində edam edildi.

Edam zamanı Babək hey-

rətəmiz mənəvi döyüş göstərdi. Cəllad əvvəlcə onun sağ əlini biləkdən kəsdi. Qan axanda Babək sol əli ilə üzünü qana boyadı. Xəlifə ondan nə üçün belə etdiyini soruşanda Babək bildirdi: "Adamlar ələ başa düşərlər ki, mən əvvəldən ölümdən qorxmuşam. Mən üzümü qana boyadım ki, bənizim solğun görünməsin".

Xürrəmilər hərəkatının əhəmiyyəti

Orta əsrlərdə baş verən digər kəndli müharibələrindən fərqli olaraq bu müharibə hər şeydən öncə istiqlalyyət uğrunda azadlıq müharibəsi idi. Mübarizədə xalqın imtiyazlı təbəqəsinin dönüklüyü, ərəblərə nisbətən daha cəsur və döyüşkən türk sərkərdələrinin eyni və digər məşəli üsyançılara qarşı səfərbərliyə alınması, ən başlıcası ermənilərin xəyanəti və ərəblərə köməklik etməsi azadlıq müharibəsinin məğlubiyyətlə nəticələnməsinə səbəb oldu. Ağır məğlubiyyətə baxmayaraq, xürrəmilər hərəkatı digər asılı xalqların azadlıq mübarizəsinə təkan verməklə yanaşı, Azərbaycanda xalqın şüurunda və əməlinə əsrlərlə yaşadı. Üsyançılar və onların rəhbəri Babəkə nifrət hissi bəsləmələrinə baxmayaraq, hərəkatın təsirini və əzəmətinə ərəb tarixçiləri də etiraf etmişlər. İbn Təğribərdi adlı tarixçi yazırdı ki, Babək öz zamanının qəhrəmanı və xilafəti dəhşətə gətirən bir igiddir.

Bu mövzunu öyrənərkən bir daha qeyd olunmalıdır ki, Azərbaycan torpaqlarının bir hissəsi hələ də Ermənistanın işğalındadır. Azərbaycanın müstəqilliyinin bərpa olunmuş ilk illərdə ölkədəki mürəkkəb daxilə ictimai-siyasi vəziyyətdən məhərrətlə istifadə edən ermənilər bəzi xarici dövlətlərin dəstəyi ilə Azərbaycanın əzəli torpaqları olan Qarabağın dağlıq hissəsini və daha 7 rayonu işğal etməyə müvəffəq oldular. Ona görə də bu gün Azərbaycan Ordusunun qarşısında duran ən başlıca vəzifə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü bərpa etmək üçün həmişə döyüşə hazır olmaqdır. Azərbaycan Ordusunun hərbi qulluqçusu dərslərdə və təlimlərdə hərbi işini vicdanla öyrənməklə yanaşı, öz xalqının qəhrəmanlığı tarixini də bilməli, onlarla fəxr etməli və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda döyüşlərdə babaların şöhrətli döyüş əməllərinə yüksək sədəqət nümunəsi göstərməyə hazır olmalıdır.

**Müdafiə Nazirliyi
Mənəvi-Psixoloji
Hazırlıq və İctimaiyyət
Əlaqələr İdarəsi**

Ümummilli lider Heydər Əliyev:

Hamımızın ümumi vəzifəmiz xalqımızda vətənpərvərlik, Vətən torpağına, millətə sdaqət, Vətən uğrunda şəhidliyə hazır olmaq hisslərini formalaşdırmaq, inkişaf etdirmək və təbliğ etməkdir.

Hərbçi olmaq şərəfdir

Müdafiə nazirinin təsdiq etdiyi plana əsasən, nazirliyin təşviqat qrupu bölgələrdə orta məktəblərdə hərbi rəhbərlər - gənclərin çağırışa qədərki hazırlığı üzrə fənn müəllimləri və şagirdlərlə silsilə tədbirlər keçirdi. Bu tədbirlər bilavasitə yeniyetmələrin, gənclərin hərbi vətənpərvərlik duyğularının formalaşmasına yönəldilmişdi.

Tədbirlərdə, ümumilikdə 29 şəhər və rayondan olan nümayəndələr iştirak etdi. Müəllim və şagird kollektivinin iştirakı ilə baş tutan görüşlər zamanı, gənclərə hərbi vətənpərvərlik, milli-mənəvi şüurun təbliği və aşılması işinin səm-

ridir və bu istiqamətdə gənclərin çağırışa qədərki hazırlığı fənninin düzgün tədrisi də böyük əhəmiyyət kəsb edir. "Şagirdlərə Azərbaycan Ordusu haqqında ilkin məlumatların verilməsi, hərbi nizamnamə qaydalarının mənimsədirilməsi, onların ordu həyatı ilə tanışlıqları, hərbi xidmətə fiziki və psixoloji cəhətdən hazır olmaları baxımından bu fənnin tədrisi xüsusi əhəmiyyətə m-

qüvvətləndirərək, vətənpərvərliyin məzmununu onlara düzgün çatdıraraq. Vətəni müdafiə etməyin, torpaqlarımızı qorumağın vətəndaşlıq borcu, şərəfli vəzifə olduğunu gənclərə aşılmaq, gəncləri Vətənimizin fəal müdafiəsinə hazırlamaq hər birimizin borcudur. Aprel döyüşlərində ordumuz öz gücünü bütün dünyaya nümayiş etdirdi və torpaqlarımızın bir qismini işğaldan azad edərək

əmanətidir. Hər biriniz Vətənimizi sevməli, torpaqlarımızı göz bəbəyi kimi qorumağa hazır olmalısınız. İllərdir düşmənin xalqımıza qarşı həyata keçirdiyi soyqırımları, vəhşilikləri heç zaman unutmamalı, düşməne nifrətlə böyüməlisiniz. Ürayınızda sonsuz Vətən sevgisi, gözlərinizdə düşməne nifrət olmalıdır. Əsgəri xidmətdə olarkən komandirlərinizin tapşırıqlarını vaxtında və sözsüz yerinə yetirib, hərbi biliklərə dərinlən yiyələnməli, silah və texnikadan istifadə etməyi, döyüş taktikasını mükəmməl öyrənməlisiniz ki, torpaqlarımızı işğaldan azad etməyə hazır olasınız.

Polkovnik-leytenant A.Əliyev Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbinə, Hərbi Tibb Fakültəsinə və Cəmşid Naxçıvanski adına Hərbi Liseyə qəbul olmaq istəyən şagirdlərin suallarını da ətraflı cavablandırdı. Həmçinin həmin məktəblərin məişət şəraitindən, təhsilindən, kursantların sosial təminatlarının yüksək olmasından danışdı. Sonra hərbi məktəblər haqqında videoçarx nümayiş etdirildi.

Mayor Vüqar İsmayılov isə öz çıxışında seçdiyi peşənin müqəddəsliyindən danışdı: "Bir zabıt kimi seçdiyim peşədən hər zaman qürur duymuşam. Çünki bizlər Vətənin qoruyucularıyıq. Müqəddəs vəzifə yerinə yetiririk. Xalqımız rahat-firavan yaşasın deyə düşməne sipər oluruq. Xalqın güvəncindən, Vətən sevgisindən ilham alırıq. Bax, bu hiss ən şərfli və qürurlu hissidir. Ümummilli Liderimizin də dediyi kimi, bütün peşələr şərəflidir, lakin hərbi peşəsi bütün peşələrdən şərəflidir. Hərbçi olmaq sizlərin də ən birinci seçiminiz olmalıdır. Çünki bu yol mərdlik, cəsurluq, vətənpərvərlik yoludur".

Tədbirlərdə bir qrup keşfiyyətçinin qəhrəmanlığından bəhs edən film də nümayiş etdirildi. Film 1997-ci ildə Füzuli istiqamətində düşməne əsir düşməmək üçün sonuncu qumbaraları ilə özlərini partladaraq qəhrəmancasına şəhid olan cəsur keşfiyyətçilərimizdən bəhs edir. Qrupun sağ qalan yeganə üzvü Aqil Əhmədovun söhbətləri əsasında hazırlanan film hamıda xoş ovqat yaratdı.

Leytenant
Mahmud MÖHBALİYEV,
"Azərbaycan Ordusu"

rəliliyini artırmaq və bu işdə Müdafiə və Təhsil Nazirliklərinin birgə fəaliyyətinin əhəmiyyətindən danışıldı. Hərbi vətənpərvərlik işinin yerlərdə daha səmərəli təşkil edilməsi istiqamətində fikir mübadiləsi aparıldı və təkliflər qeydə alındı. Müdafiə Nazirliyinin xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrinə qəbul qaydaları tədbir iştirakçılarının nəzərinə çatdırıldı, şagird və müəllimlərin sualları cavablandırıldı.

Polkovnik Həbib Məmmədov son zamanlar həyata keçirilən uğurlu islahatlardan söz açaraq qeyd etdi ki, ordumuzun maddi-texniki bazası möhkəmlənib, şəxsi heyətinin sosial-məişət şəraitinin yüksəldilməsi istiqamətində mühüm işlər görülüb. Zabıt bildirdi ki, torpaqlarımızın 20 faizinin Ermənistan tərəfindən işğal olunduğu bir vaxtda gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsinin düzgün təşkili qarşısında duran ən vacib məsələlərdən bi-

likdir. Fənn gənclərdə əsgəri xidmətin müqəddəs borc və şərəf işi olmasına inam yaradır, vətənpərvərlik, dözümlülük, cəsurluq, intizam və şəxsi məsuliyyət hissi kimi müsbət mənəvi keyfiyyətlərin inkişaf etdirilməsinə kömək edir. Hansı peşə üzrə əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmasından asılı olmayaraq gənclərdə vətənpərvərlik, torpağa, dövlətə sdaqət hissləri aşılmalı, vətənpərvər, mərd, cəsur böyümələri üçün zəhmətimizi əsrigəməməli, onları milli qürur hissəsinə sahib olan vətəndaşlar kimi formalaşdırmalıyıq".

Ucar rayon təhsil şöbəsinin nümayəndəsi Ətibar Məmmədov bir vətəndaş kimi ordumuzla və əsgərlərimizlə fəxr etdiyini, gənc nəslin hərbi vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmasının ən vacib vəzifələrindən biri olduğunu diqqətə çatdırdı: "Pedaqoji kollektiv olaraq daim çalışırıq ki, şagirdlərdə Vətəne məhəbbət hissini daha da

düşmənin üzərində inamlı qələbə qazandı. Gələcək nəsillərə örnək olacaq qəhrəmanlıq dastanı yaradan igidlərimiz də vaxtı ilə bu şagirdlərin sırasında olublar. Bu gün gənclərimiz qəhrəmanlarımızı tanımalı, onların mənəvi ömür yolunu özlərinə örnək bilməlidirlər".

Orduya çağırılan gənclərin orta məktəbdə oxuduğu dövrədə müəyyən hərbi biliklərə yiyələnməsinin peşəkar hərbiçi kimi yetişməsinə vacib rol oynadığını bildiren polkovnik-leytenant Azər Əliyev Vətən sevgisindən danışdı:

- Vətən anamızı, Vətən yuvarımızı, Vətən ən müqəddəs səcdəgahımızdır. Vətən sadəcə torpaq parçası deyil, hər qarışı uğrunda seve-sevə canını qurban vermiş şəhidlərimizin qanıyla suvarılan torpaqlardır. Bu torpaqları qorumaq, keşiyində dayanmaq gənclərin üzərinə düşür. Bu torpaqlar bizə Mübarizlərin, Fəridlərin, Raqurların, Samidlərin...

Xəbərlər:

hadisələr, faktlar

Türkiyə və Rusiya prezidentləri arasında telefon danışığı olub

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan ilə Rusiya Prezidenti Vladimir Putin arasında telefon danışığı olub.

Prezidentlər Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin Suriyanın Afrin bölgəsində həyata keçirdiyi "Zeytun budağı" antiterror əməliyyatının nəticələrini müzakirə ediblər. Həmçinin İdlib bölgəsində gərginliyin azaldılmasına dair səmərəli fikir mübadiləsi aparılıb.

Prezidentlər ikitərəfli və regional proseslərdə əməkdaşlığın davam etdirilməsinin əhəmiyyətini yüksək qiymətləndiriblər.

İran: qəzaya uğrayan təyyarənin axtarışları davam edir

Bazar günü İranda qəzaya uğrayan ATR-72 sərnişin təyyarəsinin axtarışları davam edir. Təyyarənin gövdəsinə aid hissələrin tapılması barədə ilkin məlumat təsdiqini tapmayıb.

Aşağı temperatur və pis hava şəraiti axtarış işlərini çətinləşdirir. Xilasedicilərə ərazinin mürəkkəb landşaftına bələd olan yerli əhali arasında könüllülər də kömək edirlər. Axtarış əməliyyatlarında dron və helikopterlərdən istifadə olunur. Həmçinin rəsmi Tehranda bir sıra xarici dövlətlərə peyk çəkilişlərinin təqdim olunması barədə müraciət etdiyi bildirilir.

Xatırladaq ki, Tehran-Yasuc reysi ilə uçan təyyarədə ümumilikdə 66 nəfər olub. Təyyarə Dena dağları üzərində olarkən - təyinat məntəqəsinə cəmi 25 kilometr qalmış radarlardan itib.

İnsanların cəsədləri tapılmadığından onların qohumları ümidlərini üzməyib. Lakin ekspertlərin fikrincə, qəzadan sağ qurtarmaq şansı yoxdur.

İordaniyada terror planının qarşısı alınıb

İordaniya Silahlı Qüvvələrindəki rəsmi mənbənin bildirdiyinə görə, terrorçuların silah və narkotiklər gətirməyə, həmçinin ekstremistləri ölkə sərhədini Suriya və İraqa birləşdirən istifadəsiz neft kəməri vasitəsilə göndərməyə çalışdıqları terror planının qarşısı alınıb.

Terror şəbəkəsi, narkotik və silah tacirləri sərhəd və "Tayplayn" neft kəmərinin bilavasitə yaxınlığında yerləşən evdən istifadə etməklə qanunsuz daşımalar və terror aktlarının həyata keçirilməsi üçün yeraltı tunellər qazıb. Ölkə hakimiyyətinin əmri ilə terrorçuların istifadə edəcəkləri bütün tunellər dağıdılıb.

"Sinay 2018" antiterror əməliyyatı davam edir

Misir ordusunun Sinay yarımadasının şimalında və mərkəzi hissəsində keçirdiyi "Sinay 2018" antiterror əməliyyatı davam edir.

Ölkənin hərbi hava qüvvələri tərəfindən terrorçuların 8 obyektinə zərbə endirilib və onlar tam məhv edilib. Əməliyyat nəticəsində 3 ekstremist öldürülüb.

Bəyanatda qeyd olunur ki, Sinayın şimalında keçirilən əməliyyat zamanı daha dörd terrorçu məhv edilib, 45 partlayıcı qurğu zərərsizləşdirilib, terrorçuların gizləndiyi sığınacaqlar və silah-sursat bazaları ələ keçirilib. Bazalarda 7 ton narkotik maddə aşkar edilib.

Antiterror əməliyyatı zamanı, həmçinin terror törətməkdə şübhəli bilinən 408 nəfər saxlanılıb.

AZƏRTAC-in
materialları əsasında

... Döyüş səngiyib. Mövqə qələbəsi qazanılıb. İstirahət vaxtıdır. Əsgərlər qar üstündə ocaq çatıb.

Soyuğu neçə saat davam edən döyüşdə hiss etməyiblər; soyuq Azərbaycan əsgərinin Vətən sevgisinə yaxın düşə bilməz. Soyuğu indi hiss edirlər.

Əsgərlərin ocaq başında kövrək, qürurlu xatırlamaları, söhbətlərinin istisində qar üstə qalanmış ocağın istisinə qarşı. Əsgərlər nələri xatırlayırlar? - döyüşdə əsgərlərimizin rəşadətli vuruşmasından, inadını ciliklədikləri düşmənin necə geri çəkilmələrindən, qaçmalarından danışirlar, yaralanmış əsgəri döyüşün içindən çıxardan əsgərlərimizdən, qaçan düşmənləri təqib edənlərimizdən danışirlar.

Vasif sağ cinahda vuruşan əsgərin yaralandığını görmüşdü. Atışa-atışa ona yaxınlaşmışdı. İlk yardım göstərdikdən sonra özünün yaralandığına mənə qoymadan onu döyüşün içindən çıxarmışdı. Bu ocaq həm də şücaətə ad olan, közünü əsgər dostluğundan alan ocaqdı...

Bu ocaq başlanğıcını 2016-cı ilin apreindən götürən qələbə inamının ocağıdır.

Közünü bu ocaqdan alan ocaqların hərəti, istisi şəhidlərimizin ruhuna gözaydınlığı olacaq.

Əsgərlərdən biri bir qəder aralıdadı. Sevdalı olduğunu hamı hiss edir. Söz verib söz aldığı qızın xəyallarıyla başbaşa qalıb. "Gözlə məni"- deydi qızın intizarına qələbə günündən sonra son qoyulacağını, həsrətin son nəfəsinin qələbə olacağını onu sevdalandıran da bilir.

Əsgər şairdi. Bir qəder aralı olsa da, dənəbir-dənəbir yağan qarın içində qalanmış ocağın istisini o da hiss edir.

Yazacağı şeirin ovqatıyla pıçıldayır:

Bir ocaq çatmışıq...
Bu yanar ocaq
Əsgər ürəyində
alıb közünü.
Yollara baxırsan...
Həsət...
İntizar...
Bu ocaq yollardan
yığar gözünü...

Bu ocaq Dədə Qorqud öyüdüylə çatılan ocaqdı, torpaqlarımızın işğaldan xilas üçün qalanıb. Bu ocaq yaxın vaxtlarda min illik dövlətçilik tarixi olan bir xalqın istəyinin təntənəsi olacaq ocağın da çatılacağına inamın ocağıdır...

Bu ocağın göy üzünü qarşılayan istisi deyir ki, neçə illər əvvəl söndürülmüş ocaqlar da alovlanacaq. Bu inam sevd-

sının xəyallarıyla pıçıldayan əsgərin də inamıdır.

Azərbaycan əsgərinin qalacağı ocağı Ali Baş Komandanın əmriylə torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsinə çağırışının ocağı bilir. Hamı döyüşlərdən sonra çatılacaq ocaqların qələbə müjdəsinin göy üzünü də isidəcək istisinə axışanların sırasında olacaq... Qarabağ müharibəsi iştirakçısı, ehtiyatda olan baş leytenant, II qrup Qarabağ müharibəsi əlili İntiqam Ağayevin çəkdiyi "İsti qar" tablosu düşüncələrimi bu ovqata köklədi.

"İsti qar" tablosuna baxıram, Dədə Qorqudun öyüdünü xatırlayıram. Azərbaycan əsgəri bu öyüdü də yerinə yetirəcək!..

Rəşid HÜSEYNOV,
əməkdar jurnalist

“Adı Zəhra idi...”

Yer üzündə ən çox xoşbəxtliyə layiq olanlar məhz uşaqlardır.

Onlara qarşı edilən hər hansı bir cinayət, vəhsilik isə ən böyük qəddarlıqdır. Belə bir xəbər oxumuşdum ki, terror qurbanı olan balaca uşaq son nəfəsində öz qatillərinə "sizi Allaha şikayət etməm" deyib. Bu ən böyük dəhşətdir. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin də vurğuladığı kimi, uşaqlar bizim gələcəyimizdir, sabahın mərd, igid əsgərləridir. Balaca mələk Zəhranın 2 yaşına tamam oldu. Bəli, bu həmin Zəhradır - mənfur düşmənin gülləsinə öz kiçik bədənini sipər edən, 14 aylıqda həyatı donan, 2 yaşını görməyən Zəhra. Zavallı qızcığaz Quliyevlərin yeganə övladı idi. Onun daha çox ana nəvazisinə, sevgiyə ehtiyacı var idi.

Fevralda anadan olmuşdu. Kim bilir, bəlkə o, gələcəyin həkimi olacaq, xalqına xidmətlər göstərəcəkdə, bəlkə müəllim olub şagirdlərinə elmin qapılarını açacaqdı. Şirin xəyalları, onun öz dünyası olacaqdı. Sən demə o, bu dünyaya, həqiqətən, mələk olaraq gəlmişdi. Mənfur düşmənlərimizin atəşi nəticəsində bir güllə ilə balaca Zəhra mələk olaraq səmalara yüksəlmişdi. İyulda bu qızcığazı soyuq torpaq öz bağına basdı. Ancaq sənə suda qoxulu ətrin daim öz valideynlərini qoxlayacaq. Sənə adın təzə doğulan Zəhraların adında yaşayacaq. Mənfur düşmənin sənə qətlə yetirməsi bütün dünyanı, ölkələri sarsıtdı.

Zəhranın faciəsi haqqında kitablar yazıldı, məqalələr dərc olundu. O, 24 il sonra sakinlərin Cocuq Mərcanlıya, öz tarixi ocaqlarına qayıdışında öldürüldü. Güclü ordu və texnikamız sayəsində düşməne öz qüdrətini göstərdik. Xalqın bu əzmindən doğan sevinci yasa çevirməyə çalışan ermənilər qətl törədərək bizi qorxutmağa çalışdılar. Doğrudur, qəlpə yaralarından balaca Zəhra və nənəsi dünyalarını vaxtsiz dəyişdi. Ancaq o qəlpələrin cavabı düşməne qat-qat verildi. Onlara kinimizi, nifrətimizi daha da artırdı.

Bu körpə öz həyat hekayəsi ilə yaddaşlarımızdan, qəlbimizdən heç zaman silinməyəcək. Düşməni bilməlidir ki, verilən qurbanlar, şəhidlər bizim gələcəyə, qələbəyə olan inamımızı zərər qəder azalda bilməyəcək!..

Hüsniyyə İDRİSOVA,
BSU-nun tələbəsi

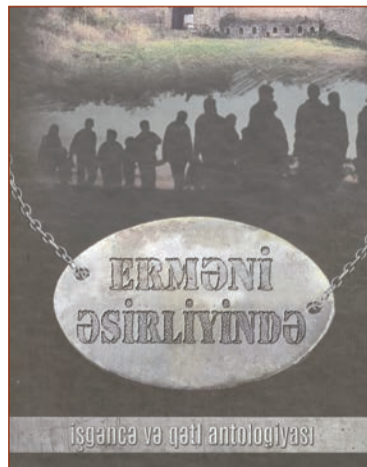
Bu günlərdə Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin Mədəniyyət Mərkəzində Əsir və İtkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının İşçi qrupu tərəfindən Azərbaycan və ingilis dillərində nəşr edilmiş "Erməni əsirliyində: işğanca və qətl antologiyası" adlı kitabın təqdimat mərasimi keçirildi. Tədbirdə erməni terrorizminin qurbanı olmuş soydaşlarımızın fotolarından ibarət sərgi, həmçinin, Xocalı soyqırımını əks etdirən əyani vəsaitlər nümayiş olundu. Əvvəlcə Qarabağ müharibəsində şəhid olmuş Vətən övladlarımızın ruhu bir dəqiqəlik sükutla yad edildi.

Yeni nəşrlər

Bəşəriyyətə sığmayan erməni terrorizmi

Sonra tədbiri giriş sözü ilə açan Dövlət Komissiyasının katibi, İşçi qrupunun rəhbəri İsmayıl Axundov kitabın Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin göstərişi əsasında və Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin rəisi, komissiyanın sədri general-leytenant Mədət Quliyevin təşkilatçılığı ilə tərtib edildiyini diqqətə çatdırdı.

"Erməni əsirliyində: işğanca və qətl antologiyası" adlı kitabla tanış olarkən əsir-girovlara qeyri-adi üsullarla verilmiş işğanca faktlarının oxucunu dəhşətə gətirdiyini qeyd edən komissiya katibi bildirdi ki, bu esərdə şahid ifadələrinə geniş yer verilib. "Kitabda Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qara-

bağ münaqişəsi zamanı Ermənistan hərbiçiləri və erməni separatçı, terrorçu-quldur dəstələri tərəfindən əsir-girov götür-

ülmüş azərbaycanlılara, o cümlədən digər xalqların nümayəndələrinə qarşı insani dəyərlərin və beynəlxalq humanitar hüquq normalarının pozulması faktları toplanıb. Bu esərdə şahidlərin fikirləri adi xatirələr deyil, insanlığa və bəşəriyyətə qarşı törədilmiş cinayət əməllərini təsdiq edən ifadələrdir. Əsir və girovluqdan azad edilmiş 339 nəfərin ifadəsi burada öz əksini tapıb".

Daha sonra Mədəniyyət və Turizm nazirinin müavini Ədalət Vəliyev, Milli Məclisin deputatları Musa Qasımlı, Əflatun Amaşov, Bəxtiyar Sadıqov, AMEA-nın Şərqsünəslük İnstitutunun professoru, tarix elmləri doktoru Solmaz Rüstəmovca-Tohidi və başqaları çixiş edərək kitabda əksini tapmış hadisələri tək humanitar hüquq normalarının pozulması faktı deyil, ermənilər tərəfindən insanlığa, bəşəriyyətə qarşı törədilmiş müharibə cinayəti kimi qiymətləndirdilər. Natiqlər çıxışlarında dünyada ikili standartların hökm sürməsinə baxmayaraq, hazırda Ermənistanda yüksək dövlət vəzifələri daşıyan müharibə canilərinin nə vaxtsa, beynəlxalq ədalət məhkəməsi qarşısında cavab verəcəklərinə inam ifadə etdilər. Bu baxımdan kitabın zəngin informasiya mənbəyi olduğunu və haqq işimizin dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırılması üçün zəruri tədbirlərin görülməsinə və cibliyini vurğuladı.

Sonda tərtibçilər adından çıxış edən Dövlət Komissiyası İşçi qrupu rəhbərinin müavini Eldar Səmədov ermənilərin işğanca və zorakılıq metodlarını hələ XIX əsrin ortalarından etibarən bölgənin türk-müsəlman əhalisinə qarşı tətbiq etdiklərini xatırladaraq faşizmin Ermənistanda milli dəyər və etiket səviyyəsinə yüksəldiyini diqqətə çatdırdı.

Lalə HÜSEYNOVA,
"Azərbaycan Ordusu"

Baş redaktor

polkovnik-leytenant
İlham BEHBUDOV

Telefonlar

Baş redaktor: (012) 510-71-97 (faks);
Baş redaktorun müavini: (012) 510-64-27;
Məsul katib: (012) 510-71-98;
Məktublar şöbəsi: (012) 510-64-28.

Ünvanımız

Bakı şəhəri, akademik
Şəfaət Mehdiyev küçəsi 144.
"Qızıl Şorq" hərbi şəhəri

Növbətçi

leytenant
Orxan HÜSEYNLİ

Qəzetin hesabı

Nərimanov Rayon Xəzinədarlığı
Kod: 200189
VÖEN: 1500428611

Qəzet həftədə iki dəfə (III-VI günlər) nəşr olunur.
"Azərbaycan Ordusu" qəzeti kompüter mərkəzində
səhifələndirilərək "Hərbi nəşriyyat"ın mətbəəsində hazırlanmış diapozitivlərdən çap olunur. Əlyazmalara rəy verilmir,
təqdim edilən yazılar müəllifə qaytarılır.
Qəzeti mod.gov.az saytıdan oxuya bilərsiniz.

Lisensiya № 361

Sifariş № 56

Nüsxə 3510